

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМЕРЦІЙНИЙ ПРОСТІР ПОВСЯКДЕННОЇ КУЛЬТУРИ

АНОТАЦІЯ

Аналізуються особливості проявів культури повсякденності і її впливу на світосприйняття сучасної людини. Обґрунтовується думка стосовно збільшення швидкості передачі інформації в сучасному суспільстві та її значення для різних сфер життєдіяльності людини, що зв'язано з переходом культури в нову фазу інформаційного прискорення. Показано як засоби масової комунікації неоднозначно впливають на культуру повсякденності, з одного боку сприяють поширенню в суспільстві соціокультурних інновацій, створює додаткові зручності і комфорт в повсякденному житті, а з другого технічні засоби відтворення та інформаційні аспекти життя людей у значній мірі руйнують культурні традиції, знижуючи значущість ідеї і явища культури до рівня масового споживатства, тим самим нівелюючи культурні цінності у світосприйнятті людини.

Ключові слова: повсякденна культура, інформаційне суспільство, комерційно маркований простір споживання, інформаційно-комунікативні технології, інформаційні потоки, знаковість, текстуральність, діалог.

АННОТАЦИЯ

Анализируются особенности проявления культуры повседневности и ее влияния на мировосприятие современного человека. Обосновывается мнение относительно увеличения скорости передачи информации в современном обществе и его значение для различных сфер жизнедеятельности человека, что связано с переходом культуры в новую фазу информационного ускорения. Показано как средства массовой коммуникации неоднозначно влияют на культуру повседневности, с одной стороны способствуют распространению в обществе социокультурных инноваций, создает дополнительные удобства и комфорт в повседневной жизни, а с другой технические средства воспроизведения и информационные аспекты жизни людей в значительной степени разрушают культурные традиции, снижая значимость идеи и явления культуры до уровня массового потребления, тем самым нивелируя культурные ценности мировосприятия человека.

Ключевые слова: повседневная культура, информационное общество, коммерчески маркированное пространство потребления, информационно-коммуникативные технологии, информационные потоки, знаковость, текстуальность, диалог.

SUMMARY

The article analyzes the peculiarities of everyday culture and its influence on the perception of the world by a modern person. An opinion as for increasing of the speed of information transfer in modern society and its importance for the various areas of human activity that is connected with the transition of culture into a new phase of informational acceleration is substantiated. It is shown how the means of mass communication have ambiguous impact on the culture of everyday life, on the one hand they promote the spread of social and cultural innovation in a society, create additional convenience and comfort in everyday life, and on the other hand technical means of reproduction and informational aspects of people's life are destroying cultural traditions largely, reducing the importance of ideas and cultural phenomena to the level of mass consumption, thereby leveling the cultural values of the human's perception of the world.

Keywords: everyday culture, information society, commercially marked space of consumption, information and communication technologies, information flows, symbolic, textuality, and dialogue.

Буття сучасної людини значною мірою визначається культурними трансформаціями, пов'язаними з формуванням нової соціальної моделі в інформаційно-комерційно маркованому просторі. У суспільстві, що перейшло на новий щабель історичного розвитку, істотно змінюється роль і розширюється коло функцій

повсякденної культури, що пов'язане переважно зі збільшенням числа суб'єктів історико-культурної діяльності, які є носіями цінностей цього типу культури. Стрімкий розвиток науки і техніки й супутні йому трансформації суспільства в постіндустріальне й інформаційне, а технічної епохи – в «системотехнологічну»,

безпосереднім чином вплинули і на повсякденну культуру, яка сьогодні імітує активність, претендуючи на здатність формування творчої свідомості. Віртуальна реальність, комерційно маркований простір споживання, комп'ютерні програми, що задають алгоритми створення артефактів, за формою наближаються до вдоволено елітарних, можливості інформаційно-комунікаційних технологій, що розширюють сферу діяльності людини все це створює ілюзію зростання ролі культури в рамках постіндустріального суспільства. Тим часом, культура повсякденності нівелює зразки високої культури, здійснюючи на неї інтенсивний вплив, виступаючи в епоху сучасності в якості основної форми існування культури.

Мета статті – проаналізувати особливості проявів повсякденної культури в умовах інформаційно-комерційного простору і виявити взаємозв'язок комунікаційних процесів і культури.

Сучасний етап соціокультурної трансформації пов'язаний з інформатизацією суспільства. Саме інформаційні технології останніх двох десятиліть стали потужним поштовхом системної трансформації суспільства і культури. Інформаційні потоки як елемент соціокультурної трансформації виявляються тільки після позначення їх дії в реальному часі і в одній інформаційній системі, що зв'язує існуючий соціокультурний простір. Тобто цей процес збігається з явищем перехідного періоду, що розуміється як єдність зміни об'єктів і процесів у межах соціокультурної реальності під дією об'єктивних законів природного розвитку і за допомогою цілеспрямованої діяльності людей і соціальних інститутів як суб'єктів історичного процесу. Отже поява інформаційних потоків є проявом різних соціальних змін на сучасному етапі розвитку. Монополія на переважний доступ до інформації веде до посилення соціальної і культурної нерівності. Нерівномірний розподіл у суспільстві інформації, її неоднакова доступність для різних індивідумів призводять до того, що одні індивідууми отримують інформаційну перевагу перед іншими, що з часом позначається на освітньому рівні й поступово трансформується в економічну, соціальну чи політичну перевагу. «Розвиток та культура людей визначається тією інформацією, яку вони можуть отримати» [4, с.12], але разом з тим саме якісно новий рівень

інформаційних технологій дасть можливість сформувати сучасну культуру повсякденного буття, яка дозволить намітити найбільш перспективні напрямки виходу з нестабільної ситуації, характерної для нинішнього стану інформаційного суспільства.

Важливість вивчення культури повсякденності пояснюється стрімкими змінами, що відбуваються в структурі самої цієї культури і її новими проявами в умовах інформаційного суспільства. Таким чином, складність і суперечливість культури повсякденності, її здатність до змін під впливом інформаційних потоків зумовили необхідність теоретичного осмислення даного феномена на новому рівні з урахуванням попереднього досвіду його вивчення у світовій та вітчизняній гуманітарній науці.

Багатоаспектність досліджуваної проблеми об'єднує дослідні пошуки вчених у сфері філософії, культурології та соціології культури, соціальної інформатики і масової комунікації. Перші спроби теоретичного осмислення феномена культури повсякденності відносяться до межі XIX - XX століть. Вони пов'язані з іменами Г. Лебона, Г. Тарда, яким належать класичні праці з проблем дослідження психології натовпу і мас, де розглядається проблема культури повсякденності в тісному зв'язку з процесом переродження громадянського суспільства в масове [3; 5]. У 30-х рр. масова культура стає предметом аналізу в роботах одного з найбільших мислителів XX століття Х. Ортеги-і-Гассета, який у своїх класичних працях «Повстання мас» і «Дегуманізація мистецтва» [4] викладає власне теоретичне бачення цього феномена. Згідно з його уявленням, масова культура є не що інше, як культура масової людини, яка впевнена в тому, що може піднятися на вищий щабель соціальної драбини, яка вважає своє бажання і потреби найбільш значущими, а свої уявлення про естетичні і моральні ідеали розглядає як абсолюти.

М. Кастельс всебічно аналізує фундаментальні цивілізаційні процеси, що виникли в результаті революції в інформаційних технологіях. Поширення у світі нової технологічної системи викликає фундаментальні зміни, які можна порівняти з індустріальною революцією. Він пов'язує інформаційну епоху з епохою глобалізації, в якій соціально-економічні відносини в масштабі планети все більшою мірою реалізуються в режимі реального часу. В ре-

зультаті опосередкованої комп'ютером комунікації, що охопила простір всієї планети, формується інтерактивне символічне середовище. У новій електронній комунікаційній системі сама реальність (тобто матеріальне / символічне існування людей) повністю охоплена, повністю занурена у віртуальні образи, у вигаданий світ, де зовнішнє відображення перебуває не просто на екрані, через який передається досвід, а й саме стає досвідом [1].

Інформаційний підхід до дослідження феноменів повсякденної культури розглядається як один з найбільш ефективних, що несе надію на ліквідацію головного дефіциту сучасного світосприйняття – дефіциту цілісного погляду на світ. Процес зростання швидкості передачі інформації та її значення для різних сфер життєдіяльності можна пов'язати з переходом культури у нову фазу інформаційного прискорення. Особлива роль належить інформаційним потокам, які виступають необхідною сполучною ланкою суспільств, визначаючи спрямованість і мінливість руху. Теорія комунікацій, у яких комунікація розглядається як процес передачі інформації і спілкування, здійснюваний з використанням відповідної знакової системи, знайшла своє вираження в працях Т. Парсонса, Ю. Габермаса, К. Ясперса та ін.

Сучасна культура повсякденності, спираючись на засоби масової комунікації, здійснює неоднозначний вплив на суспільство і людину. З одного боку, вона сприяє поширенню в суспільстві соціокультурних інновацій, створює додаткові зручності і комфорт у повсякденному житті. З іншого – повсякденна культура, орієнтуючись переважно на технічні засоби відтворення та інформаційні аспекти життя, відриває суспільство від природи, значною мірою руйнує культурні традиції. Використання засобів масової комунікації знижує планку будь-якої ідеї, будь-якої проблеми, будь-якого явища до рівня масового споживача, тим самим позбавляючи і людину, і дійсність їхнього справжнього рівня та значення.

В умовах динамічно мінливого суспільства інформаційні потоки пов'язують людей абсолютно незалежно від їх територіального місцеперебування. Суспільство постає як інформаційна система, вузлами якої є окремі люди, а інформаційні процеси розділяються на внутрішні (мислення) і зовнішні (інформаційні потоки). Інформаційні потоки не є випад-

ковими і мають низку характеристик. Існує дві пари характеристик: взаємозалежність і диференційованість з одного боку, і залежність від часу та зміна з іншого. При розгляді сутнісної характеристики інформаційної мережі важливо звернути увагу на два параметри: 1) швидкість обробки і передачі інформації; 2) кількість даних, які можуть бути передані в даний час.

Повсякденна культура – складне багатофункціональне соціокультурне явище, специфічний спосіб освоєння дійсності й адаптації до неї особистості, що виявляється в умовах постіндустріального суспільства, виробництва і поширення культурних цінностей. Носієм масової культури є маса – спільність, що характеризується як недиференційована множина, що має властивості однаковості, стереотипів мислення і поведінки, складається з масових індивідів, які і є об'єктами маніпуляцій. Відмінною особливістю повсякденної культури є орієнтація на смаки і потреби «середньої людини», комерційний характер, а також зв'язок із засобами масової комунікації як головним каналом розповсюдження та споживання цінностей повсякденного буття.

Через колосальну складність сучасних соціальних систем трансформація вимагає передачі величезної кількості інформації та її впровадження в маси. Відтепер належність людини до того чи іншого простору/часу не має значення, оскільки вона може бути не тільки залучена у всі події, які відбуваються на планеті сьогодні, а й долучена до подій, які мали місце колись в історії, перетворюючи їх на події сьогодення. Отже, поява інформаційних потоків є проявом соціальної трансформації на сучасному етапі розвитку.

З появою і розвитком інформаційних технологій структура культури постійно трансформується. Повсякденна культура інформаційного суспільства все більш базується на продуктах технологічного розвитку. Відбувається як інтеграція національних інформаційних просторів в єдиний інформаційний простір, так і інтеграція культури. Отже, інформаційні потоки є одним з чинників функціонування сучасної культури.

Виходячи з найбільш загального визначення культури як історичної множинності форм і способів повсякденного буття людини, комунікацію можна розглядати як формування, функціонування і розвиток множинних форм

зв'язків і відносин носіїв цих культур в часі і просторі. Комунікації у повсякденній культурі – це механізм накопичення, збереження, передачі інформації, знань, досвіду, навичок тощо. Будь-яка діяльність являє собою інформаційно спрямований процес, а інформаційні процеси в суспільстві визначаються свідомістю і являють собою, так чи інакше, процеси спілкування, тобто процеси передачі знання. Культура є семіотичною знаковою системою, для якої характерна текстуальність. В умовах множинності тлумачень культури вона розглядається як сукупність артефактів, смислів, знаків, як інформаційний процес. Відмінності між інформацією та культурою виявляються на рівні способів освоєння світу, на рівні внутрішніх ідей розвитку, які в загальному вигляді зводяться до того, що культура побудована на приматі філософсько-естетичних, а інформація – науково-технічних елементів. Інформація та культура – це сили, які здатні серйозно змінити повсякденний спосіб життя індивіда. Культура являє собою інформаційний фонд, тобто всю інформацію, якою володіє суспільство на даному етапі розвитку. Та інформація, яка в даний відрізок часу циркулює в культурі, передається і використовується її учасниками, є інформаційним потоком. Особливість комунікативних процесів пояснюється типом культури. На думку М. Бердяєва, в культурі завжди діяло два начала – класичне і романтичне. У різні епохи переважало то одне, то інше начало і створювало переважаючий стиль культури. Діалог можливий тільки між рівноправними, рівноцінними культурами, не виключаючи їх відмінностей, унікальності, несхожості. Іншими словами, саме в діалозі й через діалог культура виявляє себе, відбувається розуміння іншої культури. Результатом діалогу культур є насичення змісту культури новою інформацією і новим знанням, яке іноді призводить до перенасичення. Отже серед численних функцій культури, яка представляється нами як спосіб і форма життєдіяльності людини і суспільства в історичному просторі, однією з найважливіших є її комунікативна функція. Комунікації орієнтують і спрямовують розвиток культури. Зміни в системі комунікації – це суть розвитку культури, зміст і основні механізми якої визначаються способами зберігання та передачі соціального коду поведінки, спілкування, діяльності. Розвиток культури

постає як вироблення нових смислів і значень, що регулюють діяльність, поведінку і спілкування людей, і як формування кодових систем, що закріплюють ці смисли і значення. У свою чергу, кожній культурній епосі відповідає певний рівень комунікативної системності, тобто рівень потужності і свободи комунікативних каналів, засобів і методів, доступних і освоєних суб'єктами культури і використовуваних ними в різних сферах комунікаційної діяльності. Інформація, знання і культура є фазами єдиного і нерозривного процесу, і було б невірною фетишизувати будь-яку окремо взятую його частину. Процес пізнання розвивається від сигналів до даних, від даних до інформації, від інформації до знання, від знання до культури, від культури до історії.

Інформаційні комунікації сучасного суспільства об'ємні за своїм змістом і спрямованістю. Якщо раніше люди спілкувалися, як правило, тією чи іншою мірою безпосередньо один з одним, то зараз міжособистісне спілкування, як індивідуальне, так і колективне, все більш опосередковується технікою – телебаченням, Інтернетом тощо. Раніше коло спілкування, поширення інформації являло собою відносно замкнуту спільність людей, що проживають на компактній, досить чітко окресленій території, тепер ситуація кардинально змінилась. Інформаційні потоки пов'язують людей абсолютно незалежно від їх територіального місцезнаходження. Для ідентифікації інформації, що міститься в інформаційному полі, потрібен фізичний зв'язок між реципієнтом і полем. Цей зв'язок реалізується інформаційним потоком – рухом частинок чи хвиль, що несуть інваріант відображення у вигляді інформаційного коду. Реципієнт може сприймати інформацію тільки з інформаційного потоку. Тому можуть існувати й такі інформаційні поля, про які реципієнт може не знати або припускати можливість їх існування за опосередкованими даними або аналогій. Переривання взаємодії реципієнта з інформаційним потоком не відбивається на властивостях останнього, а перериває можливість подальшого сприйняття поточної інформації про об'єкт, не впливаючи, однак, на можливість безперервної асоціативної обробки вже накопиченої ідеалізованої інформації.

Інформаційний потік як теоретична ідея являє з філософських позицій сходження спочатку від конкретного (чуттєвого) до абстрактного

тного (ідеалізований сплав, що відображає як об'єктивну реальність, так і суб'єктивне уявлення про неї) і далі від абстрактного (як систематичний опис різних властивостей об'єкта) до конкретного (як відображення цілісності складних систем, логічний підсумок наукового дослідження). Інформаційний потік неоднорідний. Можна спостерігати точки згущення інформативності та точки розрідження. Це пов'язано зі специфікою самої інформації та її споживачами. Виділяють синхронні (передача інформації між суб'єктами, співіснуючими в рамках одного інтервалу часу) і діахронні (передача інформації від попередніх поколінь до наступних) особливості протікання інформаційних процесів. Тут синхронність передачі інформації є засобом здійснення діахрону. «Діахронний інформаційний зв'язок – це механізм акумулювання і передачі соціального досвіду. Поза таким механізмом була б неможлива трансляція культури в широкому сенсі цього слова, і кожна людина була б змушена в онтогенезі повторювати весь соціальний та інтелектуальний філогенетичний досвід». Діахронні інформаційні зв'язки надійніші і міцніші за синхронні. В еволюції багато залежить від інтелекту і волі реципієнтів, вільних у виборі альтернатив.

Розвиток нових інформаційних технологій сьогодні стає одним з визначальних чинників життєдіяльності світової спільноти. Система комунікацій, заснованих на цифровій та мережевій інтеграції, охоплює практично всі прояви сучасної культури та інтенсифікує процеси інформаційного обміну. У межах параметрів інформаційного середовища, яке безпосередньо є досить гнучким, потоки інформації є надзвичайно швидкими і гнучкими. Вони не можуть рухатися поза параметрів даної інформаційної мережі, разом з тим можливі фактично будь-які напрямки руху цих потоків всередині мережі. Інформаційним потокам притаманна низка характеристик: взаємозалежність і диференційованість, залежність від часу і зміна. Спочатку потоки просто з'єднуються. Потік не може існувати в одній точці, він обов'язково з'єднує дві точки, що створює взаємозалежність. Подібно всім електронним потокам, електронна інформація визначається через відмінність. Дані відносяться до інформації через контекст, який пов'язує їх з іншими даними. Дві частини даних повинні бути доволі подібні, щоб бути

пов'язаними в принципі. Цінність даних, що знаходяться в межах потоку, не істотна, поки не надійде в розпорядження реципієнта. Друга пара характеристик інформаційних потоків: мінливість і залежність від часу. Потік даних не просто поєднує два вузли. Поєднуючи, він змінює те, що пов'язує. ЖЖЖ Із змін виникають нові відносини, приносячи з собою раптову взаємозалежність там, де це, здавалось було неможливо. З іншого боку, перебиваючи існуючі потоки, можна відокремити те, з чим система була колись міцно пов'язана. Зміна, однак, ні додає, ні віднімає значення течії потоків. Нові потоки інформації можуть змінити все. Взаємозалежність вузлів створює інформаційне середовище, в якому потоки, проходячи через кожен вузол, збільшуються або зменшуються в розмірі або швидкості. Другий аспект зміни стосується збільшення важливості часу. У навколишньому середовищі, де потоки даних циркулюють дуже швидко і проходять зі швидкістю світла через комп'ютерні мережі, нові взаємозв'язки виникають з такою ж швидкістю, з якою вмирають старі зв'язки. Час - центральний фактор у процесі. Сучасна людина живе в епоху інформації, швидкість і обсяг якої обумовлені новими технологіями, провідними до об'єднання світових інформаційних мереж. Інформаційні потоки як елемент соціальних змін виявляються тільки після позначення їх дії в реальному часі і в одній інформаційній системі, що зв'язує прогресивний соціум. Тобто, цей процес збігається з явищем перехідного періоду, що розуміється як єдність зміни об'єктів і процесів у межах соціуму під дією об'єктивних законів природного розвитку і за допомогою цілеспрямованої діяльності історичного суб'єкта - людей і їх інститутів.

У кінця ХХ століття повсякденна культура стала не тільки найважливішим фактором розвитку сучасного соціуму, а й простором рефлексії і теоретизування у найрізноманітніших сферах соціогуманітарного знання. Проте, питання про повсякденну культуру залишається відкритим в силу його суперечливості і неоднозначності цього феномена, який сам, стрімко розвиваючись, трансформується, відкриваючи дослідникам нові грані і явища складних соціокультурних систем. Складність, значимість проблеми викликає і неоднозначність підходів, які проявляються уже в самій постановці розгляду сутності повсяк-

денної культури. Одні дослідники звертаються до повсякденної культури в контексті аналізу масового суспільства (маси, натовпу і як похідної масової свідомості), інші - як до одного з результатів науково-технічної революції. Розглядаючи проблему через призму методології гуманітарного пізнання, використовуючи ціннісно значущий категоріальний апарат, автор зазначає, що масова культура характеризується такими рисами: масовість, гедонізм, споживацтво, комерціалізація, домінування емоційного аспекту над раціональним. У повсякденну культуру включають: 1) твори мистецтва, що стали доступними масової аудиторії за допомогою тенденцій масовізації; 2) комплекс духовних цінностей, які визначаються ментальними особливостями, рівнем освіти, традиціями і звичками, відповідають смаку і рівню розвитку масових споживачів. Виходячи з цього, повсякденну культуру слід розглядати як складне багатофункціональне соціокультурне явище, специфічний спосіб освоєння дійсності і адаптації до неї особистості, що виявляється в умовах постіндустріального суспільства, виробництва і розповсюдження культурних цінностей. Відмінними рисами повсякденної культури є: орієнтація на смаки і потреби «середньої людини», виключаючи високу гнучкість, здатність трансформувати артефакти, створені в рамках інших культур, і перетворювати їх на предмети масового споживання; комерційний характер; використання кліше при створенні її артефактів, а також зв'язок із засобами масової комунікації як головним каналом розповсюдження та споживання цінностей повсякденної культури. Основними функціями повсякденної культури є: адаптаційна, комунікативна, рекреаційна, ідеологічна, комерційна, споживча, інформаційно-гносеологічна, ціннісно - орієнтаційна.

Інформаційні потоки транслюючи соціальні норми, зразки соціальних ролей, не тільки регулюють думки, але й ініціюють соціальні зміни. Методом підсвідомого стимулювання формується ставлення аудиторії до явищ навколишньої дійсності. Комунікативна роль ЗМІ полягає в тому, що будь-яке повідомлення соціального характеру покликане змінити установку або поведінку аудиторії. Отже, смислове багатоманіття медіа-послань і масовість комунікаційних впливів сучасних ЗМІ передбачає узгодженість комунікативного смислового об-

міну на основі розширення диференціації та спеціалізації комунікацій, що виконують оцінюючу роль стану системи культури.

У становленні сучасної повсякденної культури системоутворюючу роль відіграє консолідуєча функціональна спрямованість соціокультурних комунікацій (потоків). По-перше, це діалектична єдність масового та індивідуального рівня комунікацій як методологічна основа для характеристики сучасної аудиторії інститутів ЗМК, який зберігає інформаційне різноманітність (а, отже, життєдіяльність системи) в уніфікує мас-медійному середовищі. Виділені ознаки сучасних мас-медіа та їх сутності змінюють сенс-змістовні характеристики інформаційної культури в період постмодерна. По-друге, це інтегруєча роль соціокультурної комунікації як трансляції, тобто інформаційне єдність в аспекті історичної спадкоємності (через феномени менталітету, традиції, тезауруса).

Таким чином, тенденції розвитку сучасних мас-комунікацій в контексті трансляції традиційного, як різні інформаційні аспекти єдиного комунікаційного процесу визначають системну цілісність сучасної повсякденної культури. Сьогодні у світі формується нове явище - глобальні взаємодії народів, культур, цивілізацій. На початку XXI століття суттєво змінюється співвідношення між традиційною та масовою культурами. Світ увійшов в якісно нову історичну епоху - епоху глобалізму, коли традиційні способи виробництва, споживання і обміну необоротно змінилися. Поступово ускладнюється структура навколишнього світу, відбувається прискорення зміни, що призводять до все більшої залежності людини від щоденного потоку інформації, яка створює за допомогою специфічних засобів віртуальну реальність. У сучасному суспільстві за допомогою інформаційних потоків передається соціокультурний досвід і підтримуються культурні традиції, які впливають і на художню культуру. Визначальною ознакою сучасної художньої культури стала багатотиражна, масовість. Кіно, радіо і телебачення є у наші дні основними каналами, трансляторами і творцями творів мистецтва. Тиражовані способи залучення до прекрасного незмірно перевищують в художньому споживанні унікальні, як і всі інші. Сприйняття мистецтва опосередковано новою технікою та високими технологіями. Отже, засоби масової

інформації є одним з факторів функціонування сучасної культури. Завдяки появі телекомунікаційних мереж, була подолана тимчасова і просторова ізольованість окремих народів та їхніх культур. Однак формується реальна небезпека уніфікації культур, руйнування етнічної самобутності і значного зменшення культурного багатоманіття. Разом з тим глобальна самоорганізація культури в якості механізму, який урівноважує положення традиційного і оновленого в структурі сучасної культури, спирається на етнічну складову.

Світова практика другої половини ХХ століття свідчить про те, що частина традиційних культур, що розвиваються в незахідних країнах, змогла вдало вписатися в постіндустріальну епоху і пристосуватися до глобальних зв'язків. Це, перш за все, так звані нові індустріальні країни Азійського материка: Японія, Південна Корея, Тайвань, Малайзія та ін. Їх досвід оновлення свого традиційно-культурного комплексу свідчить, що в даному випадку вдалося несуперечливо поєднати базові якості своєї культури з модернізаційними технологіями, що йдуть ззовні, а також з процесами,

властивими масовій культурі. Разом з тим значна більшість країн незахідних цивілізацій не зуміла зробити таке з'єднання. Таким чином, постіндустріальний розвиток світу призводить до необхідності адаптації традиційної культури до вимог сучасних, глобальних зв'язків, що дозволить народам зберегти свою самобутність. У різних країнах йде пошук компромісу між формами модернізації і власної самобутності культур, між співвідношенням їх диференціації і інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М.: Высш. шк. экономики, 2000.
2. Лебон Г. Психология масс // Гюстав Лебон. Психология масс. - Самара, 1998. - С. 6.
3. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Хосе Ортега-и-Гассет. Эстетика. Философия. Культура. - М., 1991. - С. 315 - 319.
4. Самара Н. Борьба с бедностью с помощью спутников // Н.Самара. Newslink. - 1999. -№1. - С. 12.
5. Тард Г. Публика и толпа. // Габриель Тард. Спб.: б-ка бывш. Иванова, 1899. - 48 с.

